

LAUSUNTO TUTKINTAVANKEUSOLOSUHTEIDEN PARANTAMISESTA 24.3.2011

Työryhmä on ottanut kantaa moniin asioihin tutkintavankeuden toimeenpanoa ja tutkintavankien oloja koskien. Lausun nyt kantani muutamaan mietinnössä käsiteltyyn asiaan.

Yhteydenpitorajoitukset ovat nykyisen käytännön mukaan pääsääntö, kun tutkintavanki tulee poliisivankilasta vankilaan. Kuten mietinnöstä ilmenee, neljä viikkoa on ilman erityistä syytä maksimiaika, jonka tutkintavanki voi poliisivankilassa viettää. Työryhmä on esittänyt, että aika lyhennettäisiin kahteen viikkoon. Tämä tarkoittaisi vielä todennäköisemmin sitä, että yhteydenpitorajoitukset ovat voimassa. Vankiloissa joudutaan tekemään jatkuvasti valintoja siinä, kenen vangin yhteydenpitorajoituksiin keskitytään. Vankilan kannalta huonoin oikeuden antama yhteydenpitorajoitus on muodossa: ”Yhteydenpitoa rajoitetaan muihin kuin lähiomaiseen tai muuhun läheiseen.” Tällöin on riski että vankila sallii yhteydenpidon, joka on esitutkinnalle vahingollinen. Tutkinnanjohtajat eivät useinkaan yksilöi vangitsemisvaatimuksessaan, keneen tutkintavanki ei voi pitää yhteyttä ja ketä tarkoitetaan vangin lähiomaisella tai muulla läheisellä johon yhteydenpito sallitaan esitutkinnan vaarantumatta. Turun vankila voi pitää kerrallaan 2-3 tutkintavankia mietinnössäkkin mainitulla tavalla totaalisesti erillään muista vangeista. Käytännössä tämä vaatii vakavaa rikosepäilyä ja selvyyttä siitä, keneen yhteydenpito kyseisen tutkintavangin kohdalla sallitaan. Työryhmä esittää mietinnössään, että yhteistyön yhteydenpitorajoitusten toteuttamisessa tulisi olla kitkatonta rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välillä ettei esitutkinnan turvaaminen vaarannu. Käytännössä vankilan näkökulmasta poliisin kiinnostus kyseiseen asiaan usein lakkaa, kun tutkintavanki on tuotu vankilaan. Tällöin herää kysymys, ovatko rajoitukset aina tarpeellisia pitää voimassa. Yhteydenpitorajoituksia 20 vuotta toteuttaneena tiedän, että varsin usein rajoitukset ovat jääneet päälle liian pitkäksi aikaa ilman todellista tarkoitusta ja vankilalle aiheutuu paljon työtä asioiden selvittämisessä. Intressi yhteydenpitorajoitusten toteuttamisessa on kuitenkin epäiltyä rikosta tutkivalla poliisiviranomaisella.

Tutkintavankien asuttaminen ja osallistuminen toimintoihin ovat olleet työryhmän mietinnän kohteena. Nykyisessä yliasutustilanteessa ei ole mahdollista sijoittaa kaikkia tutkintavankeja ja vankeusvankeja omille osastoilleen ja pitää heitä erillään. Yhteisasutus on kuitenkin parantanut tutkintavankien mahdollisuutta osallistua toimintoihin. Tutkintavankien osallistumista esim. työtoimintaan ei kuitenkaan voi koskaan pitää yhtä korkealla kuin vankeusvankien. Tutkintavankeuden alkuvaiheessa, esim. vakavien rikosepäilyjen omaavan vangin sijoittaminen työtoimintaan vaatii seuranta-aikaa ja selvyyttä siitä, mistä kyseistä tutkintavankia lopulta syytetään. Vankeusvangin kohdalla voidaan luonnollisesti vangin tilannetta paremmin arvioida ja työllistyminen on nopeampaa. Kurssitoiminnan osalta on tutkintavankien osalta ongelma se, että rita/ransua ei vielä ole ja vangin soveltuvuus johonkin ns. täsmäkurssiin on vaikeammin arvioitavissa. Kurssien kesto on myös jonkinlainen ongelma, koska tutkintavankeuden kesto ei ole aina ennustettavissa. Vankiloiden kurssitoiminta on vahvasti mennyt ammattimaisempaan suuntaan 2000-luvulla ja monet ohjelmat ovat pitkiä. Tutkintavangeille järjestettävän ohjelmatoiminnan tulisi olla ehkä jonkinlaista valmentavaa ja suhteellisen lyhytkestoista, jolloin mahdollisimman moni tutkintavanki voisi siihen osallistua.

Työryhmän esittämän sähköisesti valvotun matkustuskiellon selvittämistä pidän selvittämisen arvoisena. Nykyinen matkustuskielto, käytännössä ilman valvontaa, ei liene poliisinkaan näkökulmasta kovin toimiva pakkokeino. Toisaalta sähköistä valvontaa suunnitellaan jo myös rangaistusmuotona ja valvontaankin tarvitaan resursseja. Sähköisesti valvottu matkustuskielto lisäisi kuitenkin todennäköisesti tutkintavankien määrää matkustuskiellon rikkomisten tullessa nykyistä

paremmin ilmi. Tutkintavankeus tulee aina säilyttämään sijansa vakavien rikosten ja rikollisen toiminnan jatkamisvaaran pakkokeinona. Vaikka Suomessa tutkintavankien prosentuaalinen osuus(16%) vankimäärästä on eurooppalaisittain(12%-60%) alhainen, voidaan tutkintavankeutta kuitenkin tarkastella kokonaisuutena myös Suomessa.

Jukka Lautamäki
Rikosseuraamuskesimies